
Umsögn um þingmál

Áform um breytingar á lögum um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir, nr. 38/2018

Umsagnaraðili: Sveitarfélagið Hornafjörður
Dagsetning: 12.8.2026
Þingmálsnúmer: FRN26040125

Almennt álit

Sveitarfélagið Hornafjörður styður það meginmarkmið sem birtist í áformum um að auka jafnrétti, aðgengi og gæði þjónustu við fatlað fólk og styrkja rétt fatlaðra barna og fjölskyldna þeirra.

Sveitarfélagið telur þó að ýmis atriði í fyrirhuguðum breytingum þarfnist frekari útfærslu, einkum að því er varðar aðlögunartíma og sveigjanleika fyrir smærri sveitarfélög og dreifð þjónustusvæði.

Athugasemdir og hugleiðingar

1. Lögfesting SIS-mats

Sveitarfélagið telur nauðsynlegt að lögfesta samræmt mat á umfangi stuðningsþarfa og að stuðningsáætlanir byggji á slíkum grunni.

2. Einstaklingsbundnar þjónustuáætlanir byggja á SIS-mat

Sveitarfélagið telur þó mikilvægt að ekki verði litið svo á að SIS-mat sé eitt og sér tæmandi grundvöllur þjónustuákvæðana. Sveitarfélagið leggur áherslu á að í lögum verði skýrt tekið fram að þjónustuáætlanir skuli byggjast bæði á SIS-mati og heildarmati á aðstæðum viðkomandi. Jafnframt þarf að tryggja að aðgengi að SIS-mati og endurmati sé aðgengilegt þegar á þarf að halda svo sveitarfélög sitji ekki uppi með óvissu eða tafir sem þau ráða ekki yfir.

3. Að heiti „einstaklingsbundinnar þjónustuáætlunar“ yrði breytt í „stuðningsáætlun“

Sveitarfélagið gerir ekki athugasemd við þessi áform.

4. Lágmarksstærð þjónustusvæða

Lagt er til að hvert þjónustusvæði í málefnum fatlaðs fólks hafi að lágmarki 6.000 íbúa. Sveitarfélagið telur að þetta viðmið sé sett fram með of fortakslausum hætti og ekki sé tekið tillit til þátta svo sem landfræðilegrar legu sveitarfélaga og annarra þátta sem geta haft veruleg áhrif á sérstöðu hvers og eins þeirra. Ekki er sjálfgefið að stærra þjónustusvæði leiði sjálfkrafa til betri þjónustu, aukinnar samfellu eða lægri kostnaðar.

Fyrir smærri og landfræðilega afmörkuð sveitarfélög, líkt og Sveitarfélagið Hornafjörð getur slík breyting þvert á móti leitt til aukinnar fjarlægðar milli

þjónustunotenda og þjónustuveitanda, flóknari stjórnsýslu og minni sveigjanleika í úrlausn einstakra mála. Sveitarfélagið telur því æskilegt að annaðhvort verði lögfest undanþáguheimild eða að viðmiðið verði leiðbeinandi, þannig að tekið verði mið af landfræðilegum aðstæðum, vegalengdum og þjónustuframkvæmd.

Jafnframt telur sveitarfélagið að gildistaka þessa þáttar verði að taka mið af því að möguleg endurskipulagning þjónustusvæða krefst verulegs undirbúnings.

5. Réttur barna til þjónustu í nærumhverfi

Sveitarfélagið styður eindregið þá stefnu að fötluð börn skuli eiga kost á að alast upp hjá fjölskyldu sinni og njóta þjónustu í nærumhverfi.

6. Bann við gjaldtöku fyrir frístundaþjónustu

Sveitarfélagið tekur undir það markmið að fötluð börn og ungmenni eigi greiðan og jafnan aðgang að frístundaþjónustu.

Sveitarfélagið telur að þetta kalli á skýrari afstöðu af hálfu ríkisins til fjármögnunar. Sveitarfélagið hefur þegar samkvæmt sínum reglum ekki innheimt gjald fyrir þjónustuna sjálfa heldur aðeins fyrir síðdegishressingu. Af þeim sökum er mikilvægt að skýrt verði afmarkað í lögum hvað telst til óheimillar gjaldtöku og hvað falli utan hennar.

7. Að orðin „innan árs frá alþingiskosningum“ verði felld brott úr 37. gr.

Sveitarfélagið gerir ekki athugasemd við þessi áform.

8. Að verkefnisstjórn um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks (landsáætlun) fái skýran grundvöll í lögum og verði skilgreind sem miðstöð innan stjórnsýslunnar sbr. 1. mgr. 33. gr. SRFF.

Sveitarfélagið gerir ekki athugasemd við þessi áform.

9. Að innleitt verði samræmt og heildstætt mat á húsnæðisþörf fatlaðs fólks á landsvísi

Sveitarfélagið gerir ekki athugasemd við þessi áform.

10. Að einstaklingar sem hlotið hafa dómsúrlausn um að sæta lögákveðnum öryggisráðstöfunum skuli njóta forgangs á biðlistum sveitarfélaga eftir húsnæði á þeirra vegum.

Sveitarfélagið telur það ekki rétt að taka einn viðkvæman hóp út fyrir sviga og veita honum forgang fram yfir aðra. Eðlilegra væri að kveða á um þetta með almennari hætti og horfa til þess að þessi þáttur vegi þungt þegar kemur að heildarmati umsækjanda inn á biðlista eftir húsnæði.

11. Að í stað núgildandi 29. gr. laganna komi ákvæði sem fjalli um skyldur ábyrgðaraðila þjónustu skv. lögunum til þess að skrá, meðhöndla og miðla upplýsingum um þjónustuna í heild og einstaka þjónustubætti.

Sveitarfélagið gerir ekki athugasemd við þessi áform

12. Skylda sveitarfélaga til að viðhafa virkt samráð við fatlað fólk og samtök þess með því að starfrækja formlegan vettvang á öllum þjónustusvæðum.

Sveitarfélagið tekur undir að virkt samráð við fatlað fólk og hagsmunasamtök þeirra sé mikilvægt og sjálfsagt.

Sveitarfélagið leggur áherslu á að skýrt verði ítarlega hvernig slíkur vettvangur skuli starfa á þjónustusvæðum þar sem fleiri en eitt sveitarfélag eiga aðild, hvaða lágmarkskröfur gildi og hvernig forðast megi tvíverknað. Mikilvægt er að reglur á þessu sviði verði sveigjanlegar og taki mið af stærð þjónustusvæða, aðstæðum notenda og stjórnsýslu sveitarfélaga.

Gildistaka og innleiðing

Í áformunum er miðað við gildistöku 1. apríl 2027. Sveitarfélagið telur að sá tímarammi kunni að vera of þröngur miðað við umfang þeirra breytinga sem boðaðar eru, sérstaklega hvað varðar endurskipulagningu þjónustusvæða.

Sveitarfélagið leggur til að gildistaka verði síðar eða stigskipt eftir efnispáttum og að sveitarfélögum verði veittur raunhæfur og rúmur aðlögunartími.

Niðurlag

Sveitarfélagið Hornafjörður styður það að endurskoða lög nr. 38/2018 með það að markmiði að bæta þjónustu, réttindi og aðgengi fatlaðs fólks og fjölskyldna þeirra. Sveitarfélagið telur þó að áður en frumvarp verður lagt fram þurfi að útfæra betur nokkur grundvallaratriði sem fjallað er um hér að ofan.

Sveitarfélagið hvetur því til þess að við áframhaldandi vinnslu málsins verði sérstaklega leitað eftir frekara samráði við sveitarfélög um þau atriði sem hér hafa verið rakin og að tekið verði mið af mismunandi aðstæðum sveitarfélaga við endanlega útfærslu frumvarpsins, sérstaklega sveitarfélaga með mikla sérstöðu vegna landfræðilegrar staðsetningar sinnar líkt og Sveitarfélagið Hornafjörður.